

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 października 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu J. H. (1) przyznania prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat, po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy. Równocześnie wskazano, że do pracy w szczególnych warunkach nie zaliczono następujących okresów zatrudnienia:

- od 1 stycznia 1975r. do 30 marca 1982r. z tytułu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., ponieważ ubezpieczony zatrudniony był na stanowisku traktorzysty, a pracodawca przyporządkował to stanowisko do prac objętych działem VIII, poz. 3 wykazu A, mimo że pracował on w spółdzielni rolniczej, a nie przedsiębiorstwie transportowym;
- od 8 grudnia 1997r. do 4 marca 1998r. w (...) s.c., ponieważ przedłożone świadectwa prac w warunkach szczególnych są kserokopiami, które nie stanowią środka dowodowego, a ponadto zajmowane stanowisko „kierowca – konwojent” jest niezgodne ze stanowiskiem wymienionym w zarządzeniu resortowym, tj. kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony;
- od 6 grudnia 2000r. do 28 lutego 2001r. w (...) w M., ponieważ przedłożone świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach jest kserokopią, która nie stanowi środka dowodowego.

W odwołaniu od przedstawionej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, iż spełnił wszystkie przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej z art. 4 ustawy, albowiem na 1 stycznia 2009r. wykazał co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, osiągnął wiek 60 lat, posiada okres składkowy i nieskładkowy co najmniej 25 lat, przed 1 stycznia 1999r. oraz po 31 grudnia 2008r. wykonywał prace w szczególnych warunkach. Dodał, iż od 14 sierpnia 1972r. do 31 września 2016r. pracował na stanowiskach kierowcy – konwojenta samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyższej 3,5 tony, początkowo w ramach zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L. od 14 sierpnia 1972r. do 30 kwietnia 1974r., w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. od 1 stycznia 1975r. do 30 marca 1982r., następnie w ramach działalności gospodarczej od 1 listopada 1988r. do 28 lutego 1991r., a dalej w ramach zatrudnienia: w Zakładzie Handlowo – Usługowym (...) w Ż. od 1 lutego 1995r. do 31 lipca 1995r., w Przedsiębiorstwie (...) s.c. od 2 września 1996r. do 15 sierpnia 1997r., w (...) w P. od 20 października 1997r. do 6 grudnia 1997r., w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowym (...) w K. od 8 grudnia 1997r. do 4 marca 1998r., w Przedsiębiorstwie (...) w M. od 12 marca 1998r. do 28 lutego 2001r. oraz w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) w M. od 1 marca 2002r. do 3 sierpnia 2005r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 18 marca 2021r. oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił na podstawie dokumentów z akt ZUS oraz zeznań ubezpieczonego, że J. H. (2) urodził się (...) Od dnia 18 maja 2019r. ubezpieczony uprawniony jest do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie przyznano okresowo do 31 maja 2023r.

W dniu 14 września 2020r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. Wnioskodawca wykazał staż emerytalny w wymiarze 41 lat, 7 miesięcy i 4 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 11 miesięcy i 12 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy uznał ubezpieczonemu okres pracy w szczególnych warunkach od 1 kwietnia 1982r. do 31 sierpnia 1988r. w łącznym wymiarze 6 lat i 5 miesięcy.

Kolejno Sąd ustalił, że w okresie od 1 stycznia 1975r. do 30 marca 1982r. ubezpieczony zatrudniony był w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. na stanowisku traktorzysty. W powyższym okresie ubezpieczony zasadniczo pracował przy pracach polowych, jedynie w okresie zimowym pracował przy utrzymaniu dróg.

W firmie (...) w Ż. ubezpieczony zatrudniony był od 1 maja 1994r. do 30 listopada 1994r. na stanowisku kierowcy.

W Zakładzie Handlowo – Usługowym (...) ubezpieczony zatrudniony był od 1 lutego 1995r. do 31 lipca 1995r. oraz od 3 kwietnia 2006r. do 31 maja 2006r. na stanowisku kierowcy.

W Przedsiębiorstwie (...) J.

i K. K. J. H. (2) zatrudniony był od 2 września 1996r. do 15 września 1997r. na stanowisku kierowcy – mechanika.

W okresie od 20 października 1997r. do 6 grudnia 1997r. ubezpieczony zatrudniony był w (...) w P. na stanowisku kierowcy.

W Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowym (...) s.c H. N.

w K. ubezpieczony zatrudniony był od 8 grudnia 1997r. do 4 marca 1998r. na stanowisku kierowcy.

W Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w M. J. H. (2) zatrudniony był od 12 marca 1998r. do 28 lutego 2001r. na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych, kierowcy – konwojenta w przewozach międzynarodowych.

W okresie od 1 marca 2002r. do 31 sierpnia 2005r. ubezpieczony pracował w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) D. P., M. P. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

Od 17 lipca 2017r. do 30 czerwca 2019r. ubezpieczony zatrudniony był w PHU (...) jako kierowca samochodu ciężarowego.

Przechodząc do rozważań Sąd wskazał, że zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2009r. o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;

2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;

3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;

4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5) przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6) po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W myśl natomiast art. 49 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd podał, że z analizy powyższych przepisów jednoznacznie wynika, iż prawo do emerytury pomostowej przysługuje ubezpieczonym, którzy urodzili się po 31 grudnia 1948r., rozwiązali stosunek pracy, legitymując się określonym stażem ubezpieczeniowym,

tj. 25-letnim stażem emerytalnym oraz 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz wykonywali prace w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999r. oraz po 31 grudnia 2008r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W sytuacji gdy ubezpieczeni nie wykonywali prac w szczególnych warunkach po 31 grudnia 2008r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, muszą wykazać się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, ale również w rozumieniu art. 3

ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd nadmieniał, że prawidłowość powyższego stanowiska potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 25 października 2016r. w sprawie sygn. akt II UK 373/15 (LEX nr 2177086), zgodnie z którym osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 roku

o emeryturach pomostowych i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd argumentował, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy niespornym jest, iż ubezpieczony ukończył 60 lat oraz spełnił pozostałe warunki do przyznania emerytury pomostowej określone w art. 4 pkt 1, 4 i 7 ustawy. Spornym pozostała zatem jedynie kwestia ustalenia czy ubezpieczony wykazał wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Przypomniał Sąd, że J. H. (2) w celu wykazania wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych domagał się zaliczenia okresów jego zatrudnienia, zarówno jako traktorzysta w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej oraz w przedsiębiorstwach transportowych, w których wykonywał wyłącznie prace na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego

o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Organ rentowy odmówił uznania okresu zatrudnienia w charakterze traktorzysty, z uwagi na niewykonywanie w tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w transporcie. Z kolei pozostałe okresy nie zostały zaliczone, z powodu braku świadectw pracy w warunkach szczególnych lub przedłożenia wyłącznie ich kserokopii.

Na wstępie Sąd wskazał, że mimo niewątpliwego charakteru pracy ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., brak jest podstaw do uwzględnienia powyższego okresu. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego, w tym zwłaszcza z wyjaśnień samego odwołującego wynika, iż w tym czasie wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu prace traktorzysty, przy czym obowiązki te wykonywane były zasadniczo w ramach działalności rolniczej, a nie transportowej. Do jego obowiązków należały prace przy sianokosach, zasiewach, wykopkach, czy opryskach. Jedynie w okresie zimowym zajmował się utrzymaniem dróg. Jak natomiast wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 maja 2016r. w sprawie sygn. akt III UK 132/15 (LEX nr 2052411), z którym to orzeczeniem Sąd Okręgowy w pełni się zgodził i przyjął za własny, wymienienie w stanowiącym załącznik do

rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce i rodzaj, zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym "prace różne". Tak zostały ujęte, między innymi, prace przy spawaniu czy naprawie pomp wtryskowych. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami.

Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą "w transporcie", nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe. Dla zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika, jako wykonywanej w warunkach szczególnych, istotne znaczenie ma to, czy była ona wykonywana w transporcie, czy w ramach rolniczych prac polowych. Powyższe wynika z faktu, iż wyodrębnienie

w załączniku do powyższego rozporządzenia powyższych prac w szczególnych warunkach ma charakter stanowisko – branżowy. Taki sposób kwalifikacji prawnej tych prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk prac z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009r.,

I UK 24/98, LEX nr 518067, z dnia 1 czerwca 2010r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 19 maja 2011r., III UK 174/10, LEX nr 901652 i z dnia 19 marca 2012r., II UK 166/11,

LEX nr 1171002). Zdaniem Sądu Najwyższego niewątpliwie prace kierowcy ciągnika

w transporcie i rolnictwie, mimo podobieństw, są różne. O ile w przypadku przedsiębiorstw transportowych przewozy stanowią przedmiot ich działalności i są świadczone w sposób ciągły przy użyciu pojazdów będących na wyposażeniu firmy, o tyle sposób wykorzystania przez kółka rolnicze lub spółdzielnie kółek rolniczych pojazdów służących do wykonywania prac rolniczych jest odmienny. Dla podmiotów trudniących się rolnictwem przedmiotem działalności jest zasadniczo produkcja roślinna lub zwierzęca. Jeżeli zatem kółko rolnicze bądź spółdzielnia kółek rolniczych nie zajmowała się – poza obsługą produkcji roślinnej lub zwierzęcej – świadczeniem usług przewozowych, to usługi przy utrzymaniu dróg wykonywane w okresie zimowym nie oznaczają wykonywania prac w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu. Taka sytuacja natomiast miała miejsce w niniejszej sprawie, albowiem J. H. (2) obsługiwał traktor zasadniczo przy obsłudze typowych prac polowych.

Odnosząc się natomiast do zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, Sąd I instancji stwierdził, że niewątpliwie są to prace w szczególnych warunkach z art. 32 i 33 ustawy emerytalnej. Zaliczenie jednak tych okresów do warunków szczególnych, przy emeryturze pomostowej, możliwe byłoby jedynie w sytuacji wykonywania przez ubezpieczonego po 31 grudnia 2008r. prac w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Odwołujący po tej dacie również wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3, 5 tony, która to praca nie została zakwalifikowana do warunków szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy pomostowej.

Sąd wywodził, że brak zatem wykazania po 31 grudnia 2008r. okresu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych wyklucza możliwość przyznania odwołującemu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 tej ustawy. W tej sytuacji uprawnienia odwołującego do emerytury pomostowej można rozważyć wyłącznie w oparciu o art. 49 ustawy, który wymaga wykazania 15-letniego okresu prac w szczególnych warunkach, ale w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Ubezpieczony nie spełnił powyższych warunków.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od przedstawionego wyroku złożył ubezpieczony, zarzucając naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego tj. art. 4 pkt 2 w związku z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez uznanie iż skarżący J. H. (2) nie legitymuje się 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach;
2. przepisów prawa materialnego tj. art. 3 ust. 1 i 3 ww. ustawy poprzez uznanie, że po dniu 31 grudnia 2008r. skarżący J. H. (2) nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, skoro z treści ustalonego stanu faktycznego oraz uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że „odwołujący po tej dacie również wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony”, „od 17 lipca 2017r. do 30 czerwca 2019r. ubezpieczony zatrudniony był w PHU (...) jako kierowca samochodu ciężarowego”;
3. przepisów prawa proceduralnego tj. art. 233 § 1 w związku z art. 227 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i nieuwzględnienie mocy dowodowej przedstawionych kserokopii, w sytuacji gdy dokumentacja ta pozwala na potraktowanie ich jako dowodów pośrednich na okoliczność istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej;
4. przepisów prawa proceduralnego tj. art. 233 § 1 w związku z art. 227 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka S. Ś., co spowodowało błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na ustaleniu, że charakter pracy wykonywanej przez skarżącego nie pozwala na przyjęcie, iż wykonywał on pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

Jednocześnie skarżący wnosił o przeprowadzenie i dopuszczenie dowodu z:

5. dokumentacji Przedsiębiorstwa Państwowej (...)
w M. tj. rozwiązania umowy o prace z dnia 30 listopada 2000r., zmiany dotychczas wykonywanych obowiązków i powierzenia wykonywania obowiązków jako mechanika napraw pojazdów samochodowych oraz zaświadczenia z dnia 20 listopada 2001r. o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach w okresie 12 marca 1998r. do 28 lutego 5 grudnia 2000r. (kierowca ciągnika siodłowego z naczepą o ciężarze całkowitym zestawu od 38 - 40 ton) na okoliczność spełnienia przez J. H. (1) wszystkich przesłanek z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, a w szczególności legitymowanie się okresem pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat.

Wskazując na powyższe, apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie skarżącemu J. H. (1) prawa do emerytury pomostowej od dnia złożenia wniosku oraz zasądzenie na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący nie zgodził się z wyrokiem Sądu Okręgowego, który uznał odwołanie za bezzasadne pomimo tego, że w uzasadnieniu stwierdził „odwołujący po 31 grudnia 2008r. również wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony”, przy jednoczesnym ustaleniu, że „od 17 lipca 2017r. do 30 czerwca 2019r. ubezpieczony zatrudniony był w PHU (...) jako kierowca samochodu ciężarowego”.

Zdaniem apelującego spełnia on wszystkie przesłanki do przyznania prawa do emerytury pomostowej z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych.

Odwołując się do treści art. 245 k.p.c. wskazał, że krzywdzące jest nieuwzględnienie mocy dowodowej przedstawionych kserokopii, w sytuacji gdy dokumentacja ta pozwala na potraktowanie ich jako dowodów pośrednich na okoliczność istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Podał nadto, że gdyby nie było możliwe udowodnienie okresów pracy w szczególnych warunkach poprzez świadectwo pracy lub zaświadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, to Sąd może przyjąć wszystkie dowody służące wyjaśnieniu, czy pracownik faktycznie wykonywał pracę w szczególnych warunkach na określonym stanowisku - która to sytuacja zmaterializowała się w przedmiotowej sprawie. Skarżący powołał się w tym zakresie na wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 7 marca 2019r., sygn. akt VIII U 1403/18.

Wnoszący apelację zarzucił również Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów prawa proceduralnego tj. art. 233 § 1 w związku z art. 227 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka S. Ś., podnosząc, że istotne wnioski ten został złożony już w odwołaniu. Ta okoliczność, według skarżącego, spowodowała błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na ustaleniu, że charakter pracy wykonywanej przez skarżącego nie pozwala na przyjęcie, iż wykonywał on pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

Apelujący argumentował, że począwszy od 14 sierpnia 1972r. - obok okresu pracy jako górnik w KWK (...) w okresie od 1 kwietnia 1982r. do 31 sierpnia 1988r. i aż do 30 września 2016r. podejmował prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach: kierowcy - konwojenta (także w przewozach międzynarodowych) samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, która to praca została wymieniona w wykazie A dziale VIII poz. 2 pkt 5 stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983r.

w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, a także na stanowisku traktorzysty w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L. (okres od 14 sierpnia 1972r. do 30 kwietnia 1974r.) i Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. (okres od dnia 1 stycznia 1975r. do 30 marca 1982r.). Na uzasadnienie stanowiska, że praca na stanowisku traktorzysty stanowi pracę wykonywaną w szczególnych warunkach przywołał wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 marca 2016r. (III AUa 1826/16) i podniósł, że fakt wykonywania prac w szczególnych warunkach w tym przedmiocie potwierdza również treść świadectwa pracy wystawionego przez Spółdzielnię Kółek Rolniczych w dniu 10 października 2005r.

Dalej ubezpieczony wywodził, że w okresie od 1 listopada 1988r. do 28 lutego 1991r. był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Z tego tytułu odprowadzał wszystkie obowiązkowe składki. W okresie od 1 lutego 1995r. do 31 lipca 1995r. był zatrudniony na stanowisku kierowcy w Zakładzie Handlowo - Usługowym (...) w Ż., w okresie od 2 września 1996r. do 15 sierpnia 1997r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) s.c. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego (ciągnik siodłowy + naczepa) powyżej 12,5 tony, a w okresie od 20 października 1997r. do 6 grudnia 1997r. w (...) E. W. w P.. Począwszy od 8 grudnia 1997r. do 4 marca 1998r. był zatrudniony na tym samym stanowisku w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) w K.. Również u tego pracodawcy świadczył pracę w warunkach „szkodliwych” w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 12 marca 1998r. do 28 lutego 2001r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w M. w wymiarze 42 godziny tygodniowo, a następnie w okresie od 1 marca 2002r. do 3 sierpnia 2005r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowo-Usługowym (...) w M.. Wszystkie z wykonywanych prac były w pełnym wymiarze czasu pracy. Co równie istotnie - jak wynika z treści zaświadczenia pracodawcy z dnia 25 lutego 2013r. - pomimo odmiennego nazewnictwa charakter pracy jaką skarżący wykonywał na stanowisku: kierowca - konwojent jest taki sam jak w wykazie stanowisk zawartych w zarządzeniu nr 64 Ministra Komunikacji. Zarówno w ramach podejmowanego zatrudnienia, jak i w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wykonywał również pracę mechanika napraw samochodowych - włącznie

z pracą w kanałach remontowych - która to praca jest uznana za pracę w szczególnych warunkach zgodnie z Działem XIV pkt 16 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Regularnie naprawiał użytkowane przez siebie samochody ciężarowe, czego świadkiem był S. Ś.. Czynności te miały miejsce także podczas wykonywania przewozów międzynarodowych na terenie Rosji, Ukrainy, Rumunii. W okresie prowadzenia własnej działalności naprawy pojazdów były wykonywane na własnej nieruchomości skarżącego.

Apelujący zwrócił uwagę, że dla zasadności przedmiotowego odwołania, prace kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony zostały wymienione w poz. 2 działu VIII (w transporcie i łączności), wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jako prace w szczególnych warunkach w rozumieniu § 4 ust. 1 tego rozporządzenia oraz art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Ubezpieczony przedstawił dokumentację Przedsiębiorstwa Państwowej (...) w M. tj. rozwiązanie umowy o pracę z dnia 30 listopada 2000r., pismo z dnia 7 grudnia 2000r. w przedmiocie zmiany dotychczas wykonywanych obowiązków i powierzenia wykonywania obowiązków jako mechanika napraw pojazdów samochodowych oraz zaświadczenie z dnia 20 listopada 2001r. o wykonywaniu pracy

w szczególnych warunkach w okresie od 12 marca 1998r. do 28 lutego 5 grudnia 2000r., podkreślając, że z treści tych dokumentów, a w szczególności z treści zaświadczenia z dnia 20 listopada 2001r. jednoznacznie wynika, że skarżący był zatrudniony na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego z naczepą o ciężarze całkowitym zestawu od 38 - 40 ton.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wnosił o jej oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Strony nie zgłosiły wniosku o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej. Zatem Sąd drugiej instancji, na mocy art. 374 k.p.c., rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, uznając, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego jest bezzasadna.

W rozpatrywanym przypadku J. H. (3) dochodził prawa do emerytury pomostowej.

Godzi się przypomnieć, że zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 1998r.

o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2018r., poz. 1924), prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki: 1. urodził się po 31 grudnia 1948r.; 2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat; 3. osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5. przed 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 6. po 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W myśl z kolei art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1

i 3; 2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3.

Konieczne również wydaje się wyjaśnienie pojęć „prace w szczególnych warunkach”

i „prace o szczególnym charakterze”, o których mowa w art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy

o emeryturach pomostowych. Za pierwsze uważa się prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych

warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Z kolei za prace o szczególnym charakterze uważa się prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz tych prac określa załącznik nr 2 do ustawy.

Istota sporu w kontrolowanej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy J. H. (2) spełnia wszystkie przesłanki do uzyskania prawa do emerytury pomostowej, określone w art. 4 lub art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

We wskazanym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowania dowodowe. Uwzględniając treść przepisu art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c., Sąd odwoławczy wskazuje, że w całości podziela - bez potrzeby powtarzania - dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, poprzedzone niewadliwą, spełniającą kryteria przewidziane w art. 233

§ 1 k.p.c., oceną zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a także przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wykładnię istotnych dla rozstrzygnięcia przepisów prawa materialnego oraz ich subsumcję do ustalonego stanu faktycznego. Do skutecznego podważenia tych ustaleń oraz ocen nie mogła prowadzić treść zgłoszonych w apelacji zarzutów, których weryfikacja samoistnie wyznaczała kierunek rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd II instancji.

Trafnie bowiem uznał Sąd I instancji, że ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Praca bowiem na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, którą ubezpieczony niewątpliwie świadczył u A. N. nie jest wymieniona w załączniku Nr 1 lub w załączniku Nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Pod poz. 10 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych wymieniono bowiem jedynie prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957r. Nadto w myśl art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych, dodatkowym wymaganiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 1 lub 3, jest ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy. Wymaganie to jest związane z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w tych ostatnich przepisach (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2013r., I UK 448/12, LEX nr 1396383; z dnia 19 stycznia 2016r., I UK 269/15, LEX nr 1999817).

Ubezpieczony, pomimo, że w toku postępowania przed Sądem I i II instancji był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika będącego adwokatem, nie wykazał, aby po 31 grudnia 2008r. wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy prace wymienione w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, w szczególności te wymienione pod poz. 10 załącznika nr 2. Nie naprowadził też żadnych okoliczności wskazujących, że posiadał w tym czasie zaświadczenie ADR uprawniające go do przewożenia niebezpiecznych ładunków. Ta ostatnia okoliczność powoduje, że nie przysługuje mu prawo do emerytury pomostowej w oparciu o art. 4 ustawy. Nie spełnia bowiem warunku określonego w punkcie 6 tego artykułu.

Na marginesie jedynie wskazać trzeba, że wbrew stanowisku skarżącego prawidłowo Sąd I instancji nie zaliczył ubezpieczonemu do pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r., poz. 291 ze zm., zwanej dalej ustawą emerytalną) - (art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych), okresu pracy ubezpiezonego w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w L. od 14 sierpnia 1972r. do

30 kwietnia 1974r. i Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. od 1 stycznia 1975r. do 30 marca 1982r. na stanowisku traktorzysty. Wówczas to bowiem ubezpieczony zasadniczo pracował przy pracach polowych, a w okresie zimowym przy utrzymaniu dróg. Sąd Najwyższy

w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się już do wskazanego problemu dotyczącego pracy kierowcy ciągnika w transporcie i przy pracach polowych, wskazując, że zatrudnienie traktorzysty przy pracach polowych w rolnictwie nie stanowi pracy w szczególnych warunkach z wykazu A, dział VIII, poz. 3 do rozporządzenia z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), czyli pracy kierowcy ciągnika

w transporcie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2016r., II UK 512/15, LEX

nr 2202499). Prace kierowcy ciągnika w transporcie i w rolnictwie nie są tożsame.

W konsekwencji różny jest stopień narażenia osób wykonujących te prace na ekspozycję czynników szkodliwych dla zdrowia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017r.,

I UK 154/16, LEX nr 2305919). Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą

"w transporcie", także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. sieje, orze, nawozi, spulchnia glebę, wykonuje opryski itp.) bądź zajmuje w czasie zimy odśnieżaniem i posypywaniem dróg (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017r., I UK 45/16, LEX nr 2297415). Praca kierowcy ciągnika wymaga wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, jest również uciążliwa ze względu na specyficzny czas pracy kierowcy uzależniony od zleconych mu zadań transportowych. Obciążeń takich nie ma, jak uznał ustawodawca, przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017r., I UK 76/16,

LEX nr 2252218). Gdyby praca traktorzysty miała swoje uzasadnienie jako praca w szczególnych warunkach, to niewątpliwie tak ująłby ją prawodawca w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wówczas w pierwszej kolejności odpowiedni zapis znalazłby się w dziale X wykazu A, dotyczącym rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017r., I UK 43/16,

LEX nr 2258058). Także uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 8 sierpnia 2019r., III UZP 3/19 (OSNP 2019 Nr 1, poz. 9), w której przyjęto, że również pracy traktorzysty w rolnictwie wykonywanej w okresie obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia, nie uważa się za okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 emerytalnej. Te poglądy orzecznicze Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni akceptuje.

Oczywistym jest również, że okres prowadzenia działalności gospodarczej

od 1 listopada 1988r. do 22 lutego 1991r., w ramach której ubezpieczony kierował samochodem ciężarowym o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz zajmował się naprawą pojazdów samochodowych w kanałach remontowych, nie może być wliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych, gdyż przepisy cyt. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. dotyczą wyłącznie pracowników - § 1 ust. 1 rozporządzenia.

Prawidłowo więc Sąd I instancji pominął wnioski dowodowe ubezpiezonego na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., jako zmierzające jedynie do przedłużenia postępowania.

Trafnie też uznał Sąd Okręgowy, że ubezpieczony nie spełnił warunków do nabycia prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 omawianej ustawy.

Podkreślić należy, że w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 31 grudnia 2008r. Natomiast, jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy).

Brak jest zatem podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być obecnie traktowany w ten sposób. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyrokach: z 13 marca 2012r., sygn. akt II UK 164/11, Legalis nr 491872 oraz z 15 stycznia 2013r., I UK 448/12, Legalis nr 710349.

Niewątpliwie ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, aby prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, konwojentów oraz prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych, które odwołujący wykonywał w okresach wymienionych w apelacji, odpowiadały wymienionym w załączniku Nr 1 lub w załączniku Nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Na podstawie art. 381 k.p.c. Sąd odwoławczy pominął zawarty w apelacji wniosek ubezpieczonego w przedmiocie dowodu z dokumentacji Przedsiębiorstwa (...) w M. tj. rozwiązania umowy o pracę z dnia 30 listopada 2000r., zmiany warunków pracy i płacy z 7 grudnia 2000r. oraz zaświadczenia z dnia 20 listopada 2011r. Zawodowy pełnomocnik nie wskazał bowiem, że nie mógł powołać ich w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, ani też, że potrzeba powołania się na nie wynika później. Z dokumentów tych też w żaden sposób nie wynika, aby pracę ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie (...) w M. można było zakwalifikować według załącznika nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Na koniec podkreślić trzeba, że ustawa o emeryturach pomostowych ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania świadczenia do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., które prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze rozpoczęły przed dniem 1 stycznia 1999r. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185, uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010r., K 17/09, OTK-A 2010 Nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP VI kadencji, nr druku 1070).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49, których ubezpieczony nie spełnił.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację, jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono po myśli art. 98 w związku z art. 99 k.p.c., przy zastosowaniu § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2018r., poz. 265).

/-/ SSA B. Torbus